

Historiske toll- og skipsanløpslister (<http://toll.lokalhistorie.no/>)

Prosjektgruppen for historiske toll- og skipsanløpslister:

Prosjektleder: Ragnhild Hutchison, historiker, Ph.D.,

Prosjektgruppe: Amund Pedersen, historiker og Jon Christian Brekke, informatiker. Vit.assør: Annikken Johansen og Silje Lindebrekke. Masterstudent: Nora Rodin

Styringsgruppe: Norsk Maritimt Museum, Norsk Folkemuseum og Norsk lokalhistorisk institutt

Prosjektet er støttet av: Riksarkivet, Aust-Agder kulturhistoriske senter, Vest-Agder museet, Telemark museum, Museumssenteret i Hordaland, Museene Vest, Lindesnes fyrmuseum, Bergen sjøfartsmuseum og Østfoldmuseene og Museum Stavanger

Om prosjektet:

I 1786 kom det 20 fuglebur til Bergen, 17 til Trondheim og seks til Kristiansand. De kom sammen med korn, tekstiler og farver, tauverk, god og dårlig brennevin, sitroner, hårpynt og votter. Og mye, mye mer. Tilsvarende varer kom til alle de andre norske havnene på slutten av 1700-tallet. Noe av det var laget i Europa, annet kom fra Asia, Karibien eller Amerika. I bytte gikk det ut fiskevarer, tømmer, jern og ullvarer. Slik endte norsk fisk på spanske bord, norsk tømmer som britiske gulv, norsk jern som spiker på skip som reiste til den andre siden av kloden og norske ullsokker på bena til afrikanske slaver i de dansk-norsk karibiske koloniene.

En av historieforskningens viktigste funksjoner er å sette vår moderne verden i ett litt annet, og ofte større perspektiv. Det gir sjeldent hverken enkle svar eller kjappe løsninger, men ved å få innblikk i hvordan folk før har løst utfordringer, hvorfor de løste dem som de gjorde, og hvilke konsekvenser det fikk, setter vi våre egne erfaringer i et større perspektiv. Slik kan vi kanskje se nye muligheter og eller ideer til løsninger. Men det er vanskelig å fange fortiden. Ofte er det ikke så mye igjen, og det som er tilgjengelig, forteller bare om en liten bit av hvordan verden var.

Dette prosjektet er en slik bit av fortiden. Det transkriberer toll- og skipsanløpslister fra 1700-tallet, modernisere og standardisere språket, legge dem inn i en søkbar database. I disse dager utvikles en nettside som viser hvordan museer, forskere og historieinteresserte kan bruke materialet, samt undervisningsopplegg som blir spredd til alle landets videregående elever gjennom nettportalen ndla.no.

Prosjektet "*Historiske toll- og skipsanløpslister*" gir innblikk i en litt annen side av Norges historie på 1700-tallet enn det mange kjenner. Fokuset er på handelen, og databasen gjør at du selv kan utforske hvordan den foregikk. Vareutvalget avslører hva folk kunne få tak i og dermed litt om hverdagen kunne være for 200 til 300 år siden. Landene som varene kom fra eller dro til forteller hvordan norsk økonomi og produksjon var del av en europeisk og global handel, og viser at globalisering ikke er noe nytt. Skipsanløpslistene forteller ikke bare hvordan norske skip spilte en sentral rolle i den nasjonale og internasjonale varehandelen, men også hvem som eide skipene, var kaptein på dem og hvilke ruter de fulgte. Og ser man på byene, er det tydelig hvor viktig regionenes naturforhold var både for vareutvalget, men også for størrelsen på og typen handel. Flere av disse strukturene har vært grunnleggende for hvordan norsk økonomi, handel og skipsfart har utviklet seg i tiden frem til i dag.

Mål

Prosjektet tar utgangspunkt i den sentrale rollen som innenriks og utenriks sjøveis handel har spilt i norsk historie og økonomisk utvikling. Det gir ny kunnskap og mulighet til refleksjon omkring vil hvordan Norge var del av det verdensomspennende

handelsnettverket som vokste frem i forkant av, men også la grunnlaget for, det økonomiske systemet vi har i dag. Målgruppen er særlig skoler, museer og lokalhistoriske miljøer, samt forskere.

Metode og målgruppe

Transkribering av listene, modernisering av språket og publisering i en søkbar database på en nettside som formidler kildene i sin sammenheng gjør det mulig for skoler, museer, historieinteressert publikum og forskere å utforske materialet selv. Publikum får slik selv smake på hvordan historikere forsker. I norsk og internasjonal sammenheng skiller prosjektet seg ut, både med hensyn til tilgjengeliggjøring av unike kilder og formidling til allmenheten. I dag er dette materialet offentlig, men vanskelig tilgjengelig fordi er skrevet i gotisk håndskrift.

Prosjektet i sin helhet består av tre deler:

Del 1: Grunnloven og norsk utenrikshandel (avsluttet)

Hele prosjektet springer ut av et delprosjekt av Forskningsrådets Grunnlovssatsning. Gjennom det ble det klart at det var mulig å transkribere og digitalisere norske tollister fra 1700-tallet, samt publisere dem i en søkbar database på nettet. Bare et lite utvalg havner og år var mulig å gjøre tilgjengelig. Resultatet kan oppleves på nettstedet <http://toll.lokalhistorie.no/>. Bare til nå er det som ble lagt ut benyttet av museer, lokalhistoriske miljø og forskere.

Del 2: Toll- og skipsanløp (under arbeid)

Det er denne delen som gjennomføres nå

I dette er målene:

- å transkribere så mange som mulig av resten av de bevarte toll- og skipsanløpslistene (dvs . årene 1731-33, 1751-55, 1786-94)
- å videreutvikle it-systemet slik at også skipsanløpslister kan transkriberes rett inn i databasen.
- gjøre sidene mer brukervennlig og innbydende, samt legge til analysefunksjoner
- utvikle formidlingssidene av databasen og nettsidene, særlig rettet mot skole, museer og det historieinteresserte publikum. Gjennom undervisningsopplegg for NDLA.no vil prosjektet nå alle landets videregående skoleelever, og fordi alle havnene er gjort tilgjengelig vil de arbeide med lokale kilder

Del 3: Sluttanalyse (under planlegging)

Et treårig forskningsprosjekt med to forskere skal resultere i en publikasjon med analyser av norsk sjøveis innenriks- og utenrikshandel på 1700-tallet. De tilgjengeliggjorte toll- og skipsanløpslistene brukes som utgangspunkt. Resultatene skal sees i sammenheng med norsk og internasjonal økonomisk utvikling i et langt perspektiv for å bidra til økt forståelse for hva som driver økonomisk utvikling og vekst.

Finansiering

Del 1 av prosjektet ble finansiert av NTNU og Forskningsrådets satsning på Grunnlovssatsning. Del 2 er helfinansiert (litt over 1 mill kr) via støtte fra private aktører. Det arbeides med å skaffe finansiering til Del 3.